

SEANCES DU MARDI 20 JUIN 1989
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 20 JUNI 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2700.

PROJET DE LOI ET INTERPELLATION (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1989.

Interpellation jointe de M. Dierickx au Premier ministre sur « la possibilité pour les membres du Parlement et des Conseils d'influer sur la prise de décision au sein des dix conférences interministérielles ainsi que sur l'élaboration et l'application des accords de coopération entre l'Etat et les Régions ».

Discussion générale (Crédits: secteur Politique scientifique). — *Orateurs*: MM. De Bondt, Seeuws, De Backer, M. Schiltz, Vice-Premier ministre et ministre du Budget et de la Politique scientifique, p. 2700.Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2700.

ONTWERP VAN WET EN INTERPELLATIE (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1989.

Toegevoegde interpellatie van de heer Dierickx tot de Eerste minister over « de mogelijkheid voor de leden van het Parlement en de Raden invloed uit te oefenen op de besluitvorming in de tien interministeriële conferenties en op de totstandkoming en naleving van samenwerkingsakkoorden tussen Staat en Gewesten ».

Algemene beraadslaging (Kredieten: sector Wetenschapsbeleid). — *Sprekers*: de heren De Bondt, Seeuws, De Backer, de heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid, blz. 2700.

2 feuilles/vellen

370

PRESIDENCE DE M. TOUSSAINT, PREMIER VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER TOUSSAINT, EERSTE ONDERVOORZITTER

M. Mouton, secrétaire, prend place au bureau.
De heer Mouton, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 10 h 10 m.

CONGES — VERLOF

M. Belot, pour raison de santé, demande un congé.
Verlof vraagt: de heer Belot, om gezondheidsredenen.
— Ce congé est accordé.
Dit verlof wordt toegestaan.
M. Borin, pour raison de santé, demande d'excuser son absence à la réunion de ce jour.
Afwezig met bericht van verhindering: de heer Borin, om gezondheidsredenen.
— Pris pour information.
Voor kennisgeving aangenomen.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET
BEGROTINGSJAAR 1989

Algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER DIERICKX TOT DE EERSTE MINISTER OVER « DE MOGELIJKHEID VOOR DE LEDEN VAN HET PARLEMENT EN DE RADEN INVLOED UIT TE OEFENEN OP DE BESLUITVORMING IN DE TIEN INTERMINISTERIELE CONFERENTIES EN OP DE TOTSTANDKOMING EN NALEVING VAN SAMENWERKINGSAKKOORDEN TUSSEN STAAT EN GEWESTEN »

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES SERVICES
DU PREMIER MINISTRE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE
1989

Discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE M. DIERICKX AU PREMIER MINISTRE SUR « LA POSSIBILITE POUR LES MEMBRES DU PARLEMENT ET DES CONSEILS D'INFLUER SUR LA PRISE DE DECISION AU SEIN DES DIX CONFERENCES INTERMINISTERIELLES AINSI QUE SUR L'ELABORATION ET L'APPLICATION DES ACCORDS DE COOPERATION ENTRE L'ETAT ET LES REGIONS »

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van de Diensten van

de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1989 en de daaraan toegevoegde interpellatie van de heer Dierickx tot de Eerste minister.

L'ordre du jour appelle l'examen du projet de loi contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1989 auquel est jointe l'interpellation de M. Dierickx au Premier ministre.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Wij vatten eerst de bespreking aan van de budgettaire gegevens over de kredieten « Wetenschapsbeleid ».

Nous abordons tout d'abord la discussion des données budgétaires relatives aux crédits « Politique scientifique ».

De heer Vandekerckhove, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal mij in dit debat bepalen tot de uitgaven van het Wetenschapsbeleid voor de financiering van de universitaire ontwikkelingssamenwerking, en een zestal aspecten belichten.

Eerst verwijs ik naar het verslag van de heer Vandekerckhove. Daarin is het antwoord van de minister met betrekking tot deze aangelegenheid opgenomen.

Het is u bekend dat in de begroting 1989 voor het Wetenschapsbeleid een bedrag van circa 2 miljard is ingeschreven. Deze materie moet in het nationaal Parlement worden besproken vermits ze ook na de jongste staatshervorming tot de bevoegdheid van de nationale overheid blijft behoren. Weliswaar verklaarde de minister dat het bedrag 2,2 miljard zou bedragen, maar dat heb ik in de documenten, waarover ik beschik, niet kunnen controleren.

Voor de uitgaven voor de universitaire ontwikkelingssamenwerking zijn de cijfers van 1987 in het verslag opgenomen. Er wordt geen melding van gemaakt, maar ik heb vastgesteld dat de cijfers afkomstig zijn van ABOS en dateren van 1987. Het verwondert mij dat de minister, die de begroting 1989 verdedigt, geen cijfers geeft voor 1988. Tijdens het grootste deel van dat jaar droeg hij toch de verantwoordelijkheid voor het wetenschapsbeleid.

Uit de cijfers door de minister verstrekt leren wij dat de verdeling van de middelen tussen Nederlandstalige en Franstalige universiteiten, die samen ongeveer 1,1 miljard zouden bedragen in 1987, een opmerkelijke wanverhouding vertoont: 373 miljoen voor de Nederlandstalige en 727 miljoen voor de Franstalige universiteiten. Dat onevenwicht is uiteraard het gevolg van de gevoerde politiek, want dat ontstaat niet vanzelf.

De huidige minister van Wetenschapsbeleid verklaart op bladzijde 41 en volgende van het verslag dat het de bedoeling is ten minste pariteit te bereiken. Hij geeft de weg aan waarlangs dit kan worden gerealiseerd.

De bedragen die in dit kader aan de Franstalige universiteiten worden uitgekeerd, zouden worden bevroren en de bedragen ter beschikking gesteld van de Nederlandstalige universiteiten zouden worden opgedreven. De middelen daarvoor zouden worden vrijgemaakt in het kader van het verwezenlijken van de doelstelling om 0,7 pct. van het BNP aan ontwikkelingssamenwerking te besteden. Als ik het goed heb begrepen worden de uitgaven in 1989 op het niveau van 586 miljoen bevroren, hoewel in 1987 reeds 582 miljoen werd uitgegeven. Het gaat om werkingsmiddelen die verband houden met de opvang van studenten uit ontwikkelingslanden die aan onze universiteiten studeren en die werkingsstoelagen voor deze instellingen noodzakelijk maken.

De bevrozing van de uitgaven zal niet gelden voor de Franstalige sector alleen, maar voor de Franstalige en de Nederlandstalige sector samen, als ik dat tenminste goed heb geïnterpreteerd. De verhoging van de middelen in het kader van het bereiken van de 0,7 pct. van het BNP wordt op twee vlakken besteed. Enerzijds wordt de directe universitaire samenwerking vergroot en anderzijds worden er meer internationale cursussen ingericht. Voor wie dit thema een beetje volgt, is het duidelijk waar deze twee rubrieken te vinden zijn in het overzicht van ABOS met betrekking tot de financiering van de universitaire ontwikkelingssamenwerking.

In een tweede punt blik ik even terug op het verleden. Sinds ik in 1968 in de Senaat ben gekomen, ben ik ononderbroken geïnteresseerd geweest in de politiek van Wetenschapsbeleid en heb ik een zeer gevarieerde rij van excellenties tot mijn gehoor gerekend. In al die jaren was er inzake wetenschapsbeleid trouwens weinig continuïteit. Op 14 december 1981 is er tussen de universiteiten en de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking — in verstandhouding met andere ministers die er zijdelings bij betrokken waren — een algemene overeenkomst bereikt.

Het probleem dat ik nu aansnijdt, is immers niet nieuw. Deze overeenkomst resulteert in twee besluiten en het is merkwaardig dat zij in het programma van de huidige regering opnieuw opduiken. Ten eerste besloot men dat er vanaf 1982 een pariteit zou zijn inzake de universitaire ontwikkelingssamenwerking op het niveau van wetenschapsbeleid. De werkingstoelagen aan vreemde studenten afkomstig uit ontwikkelingslanden zouden echter voor deze pariteit niet in aanmerking worden genomen. Een tweede deel van de overeenkomst bepaalde dat er volledige pariteit zou zijn vanaf 1985, met inbegrip van de financiering, via werkingstoelagen aan de universiteiten, van de vreemde studenten uit ontwikkelingslanden. Door allerlei omstandigheden is daar blijkbaar niets van terechtgekomen.

Ik betreur dat ik niet over cijfers voor 1988 beschik. Ik kan ze wel kwansuis bekomen, maar dat wil ik niet doen omdat ik de ministers niet in verlegenheid wil brengen en niet wil suggereren dat de ministers minder mogelijkheden zouden hebben dan een lid van het Parlement.

Wij bespreken de begroting van 1989. De minister van Wetenschapsbeleid is ook de minister van Begroting. Wat wij hier aan het doen zijn is weinig zinvol, wat trouwens te merken is aan de denderende belangstelling die de leden van de Senaat betuigen voor de bespreking van deze begroting. Normaal moet een begroting. Normaal moet een begroting worden besproken tussen oktober en december, maar dat is reeds zo vaak gezegd dat wij er niet bij stilstaan. Nu de huidige minister van Begroting de complete bevoegdheid gedurende een lange periode kan uitoe-

fenen, hopen wij dat het hem zal lukken in oktober 1989 zijn begroting voor 1990 voor te leggen.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer De Bondt, in de commissie werd deze begroting bijzonder grondig besproken. U kon het waarschijnlijk niet helpen dat u niet aanwezig was toen op uw vragen werd geantwoord.

De commissieleden waardeerden ten zeerste dat de begroting dermate grondig werd besproken nog voor het jaar om is.

De heer De Bondt. — Het gaat niet over u, mijnheer de minister, maar wel over het systeem. Ik heb mij de moeite getroost mij te verontschuldigen omdat ik bij uw antwoord niet aanwezig kon zijn. Ik kan immers niet op twee plaatsen tegelijk zijn. Ik wens geen opmerkingen vanwege een lid van de regering over de ernst waarmee ik mijn mandaat van senator uitoefen.

Het gaat hier over de regel dat de begrotingen, niet alleen uw begroting, moeten worden ingediend vooraleer het begrotingsjaar een aanvang neemt.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer De Bondt, voor het eerst sedert veertig jaar worden er zoveel begrotingen vóór het reces aangenomen. Dat is de historische waarheid. Als u dan toch in het verleden teruggaat doet u er goed aan ook daar eens naar te kijken.

De heer De Bondt. — Mijnheer de minister, ik kan daar zelfs een goed woord over zeggen, u hoeft zich bijgevolg niet op te winden. Een begroting moet worden ingediend vooraleer het begrotingsjaar een aanvang neemt. Anders kan het Parlement zijn opdracht om via de begroting de uitgaven te controleren en het beleid van de betrokken ministers te oriënteren, niet uitvoeren.

Uit de cijfers blijkt dat er globaal 34 pct. is voor de Nederlandstalige universiteiten en 66 pct. voor de Franstalige. Voor de studenten is de verhouding 18 pct. voor de Nederlandstalige universiteiten en 72 pct. voor de Franstalige, en voor de werkingskosten — men moet objectief zijn — 32 pct. voor de Nederlandstalige universiteiten en 68 pct. voor de Franstalige.

Is daar een verklaring voor? Men mag niet aannemen dat er systematisch een beleid wordt gevoerd in het nadeel van de Nederlandstalige universiteiten. Iedereen weet immers dat het gehalte van de Nederlandstalige universiteiten in België even waardevol is als dat van de Franstalige universiteiten. De toestand die ik hier beschrijf is objectief. Degenen die de cijfers nuchter bekijken zullen zich afvragen wat daarvoor de reden is. Volgens mij zijn er inhoudelijke accentverschillen tussen het beleid van de Nederlandstalige universiteiten en dat van de Franstalige universiteiten.

De Nederlandstalige universiteiten — en de VLIR is daar een goede spreekbuis van — oriënteren hun ontwikkelingssamenwerking in eerste instantie naar projecten en initiatieven ter plaatse. De Nederlandstalige universiteiten kiezen voor waardevolle initiatieven in de universiteiten van de ontwikkelingslanden zelf. Voor zover dat niet voldoende is oriënteren ze zich op het studentenonthaal in de Belgische instellingen voor post-graduate studies, dus in de derde cyclus, en naar het opzetten van specifieke onderzoeks- en vormingsprogramma's voor studenten en afgestudeerden uit de ontwikkelingslanden, rechtstreeks gericht op het op gang brengen van de ontwikkeling in de landen van herkomst van de studenten.

De structuur van de wijze waarop de middelen worden verdeeld tussen de universiteiten speelt niet in op de accentverschillen tussen de Vlaamse en Franstalige universiteiten. Ik vat alleen een niet nieuwe toestand samen. De minister heeft daar in de commissie ook uitleg over verstrekt.

Ik ben overigens niet de eerste die de inhoudelijke accentverschillen heeft ontdekt. In 1980 heeft Marc Eyskens, toen bevoegd voor Wetenschapsbeleid, die ook al opgemerkt. Hij zou er iets aan doen. Hij zou voor de rubriek 5 van het tabellenoverzicht

van ABOS, directe speciale initiatieven, een krediet van 300 miljoen exclusief ter beschikking van de Nederlandstalige universiteiten stellen om aldus ruimte te geven voor hun eigen politiek. In 1987 — mijn cijfers gaan niet verder — kwam die post voor met 70 miljoen, maar met een paritaire verdeling tussen Nederlandstaligen en Franstaligen. In feite werd er dus niet geremedieerd.

Is er dan een andere weg die een uitkomst biedt voor deze structureel verschillende aanpak van Nederlandstalige en Franstalige universiteiten? Als Nederlandstalige wil ik niet *a priori* een waardeoordeel uitspreken. Als oprechte federalist, zoals de minister overigens, vinden wij het na de staatshervorming normaal dat elke Gemeenschap in het kader van haar beslissingsbevoegdheid de inhoud van haar beleid bepaalt. Vandaar ook dat ik er bij het jongste federaliseringsproces voor geijverd heb dat deze materie aan de Gemeenschappen werd toegewezen. Het is misschien interessant in dit verband een kleine anecdoten te vertellen.

In 1978 was ik staatssecretaris voor de Hervorming der Instellingen. Ik heb toen een aantal dossiers geproduceerd waar nog altijd op geteerd wordt. Bij de verjaring van de ondertekening van het Egmontpact heeft André Méan, een van de knapste Franstalige journalisten, die altijd op een beminnelijke en objectieve manier de leden van de regering en de politici ondervraagt, in het intussen ter ziele gegane dagblad *La Cité* een hele pagina gewijd aan dat Egmontpact en een aantal personen over die verjaardag ondervraagd. Ook ik had de eer te worden ondervraagd. Zoals u zich zal herinneren, was ik uitermate voorzichtig.

Ik zegde toen dat er in het kader van het Egmontpact ruimte was om de bevoegdheden inzake de universiteiten en de Ontwikkelingssamenwerking naar de Gemeenschappen over te hevelen.

De dag zelf waarop dit artikel in het dagblad was verschenen, kreeg ik een brief «per drager» van een van uw toenmalige collega's uit de junta van de partijvoorzitters, Charles-Ferdinand Nothomb, die klaarblijkelijk ook *La Cité* las. Hij schreef mij dat ik mij zwaar vergiste en dat ik beter ontslag zou nemen, indien ik niet akkoord ging met wat zij indertijd in dat Egmontpact hadden opgenomen. Ik heb die brief onmiddellijk «per drager» teruggestuurd aan de voorzitter van de PSC. Ik vertel u dit bij wijze van anecdoten. Vermits wij hier toch niet talrijk zijn, meende ik mij dit te kunnen veroorloven. Ik heb vroeger dus ook al doen opmerken dat de universiteiten en de Ontwikkelingssamenwerking tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoren.

De enige goede oplossing voor dit inhoudelijk meningsverschil is naar mijn gevoelens de federalisering. Ik ben voor de federalisering van heel het pakket van de Ontwikkelingssamenwerking. Indien echter sommigen menen dat dit niet kan, dan is toch het aspect van de Ontwikkelingssamenwerking dat wij thans bespreken, een typische aangelegenheid die naar de Gemeenschappen moet worden overgebracht.

Ik ben trouwens de mening toegedaan dat de dure opleiding in de eerste en de tweede cyclus van studenten uit ontwikkelingslanden als ontwikkelingssamenwerking weinig relevant is. Statistieken wijzen uit dat een te hoog percentage van die studenten niet terugkeert naar hun land van herkomst en dus niet bijdraagt om hun land met het door ons geïnvesteerde kapitaal op een hoger peil te brengen.

Sinds april 1988 hebben wij een Vice-Eerste minister, tevens bevoegd voor het Wetenschapsbeleid en voor de Begroting, en een volwaardig minister van Ontwikkelingssamenwerking — waarover ik mij verheug, want het toont aan dat de Ontwikkelingssamenwerking door de regering ernstig wordt genomen — die beiden deel uitmaken van de Volksunie.

Dit is merkwaardig en daarom ga ik ook vandaag dieper in op deze aangelegenheid. Ik vind het wel kras dat die heren er niet in geslaagd zijn dit deel van de Ontwikkelingssamenwerking naar de bevoegdheid van de Gemeenschappen over te hevelen. In het regeerakkoord van 30 april 1988, worden immers de algemene bevoegdheden inzake onderwijs overgeheveld naar de Gemeenschappen, maar voor de financiering van de vreemde

studenten wordt er een uitzondering gemaakt. Die blijft nationaal. Vermits ik behoor tot de meerderheid ga ik, expliciet of impliciet, akkoord met het regeerakkoord. Toch heb ik mij zwaar bekocht gevoeld, toen ik merkte dat de financiering van de vreemde studenten, een bevoegdheid die nationaal blijft, werd vastgelegd in de wet op de financiering van de Gewesten en de Gemeenschappen, die met een bijzondere meerderheid moest worden aangenomen.

Ik heb op 13 januari 1989, bij de bespreking van deze wet op de financiering van de Gewesten en de Gemeenschappen, over deze punten uitvoerig gesproken.

Onze eis is tweeledig. Opdat de politieke eis krachtig is en een signaal voor hen die er later nog moeten voor werken, moet men — collega Seeuws weet zeer goed hoe moeilijk het is daar verandering in te brengen — een enorme vasthoudendheid aan de dag leggen en een duidelijk doel voor ogen hebben. Het eerste doel kan een doel op langere termijn worden genoemd, hoewel het ook door de regering kan worden verwezenlijkt. Ter gelegenheid van de derde fase van de staatshervorming, waarbij ook de partij van de beide ministers zich wil engageren, zullen naast een aantal reeds bekende zaken die moeten worden geregeld, eveneens de wetten van 8 augustus 1988 en van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gewesten en de Gemeenschappen moeten worden gewijzigd.

Het zal nuttig zijn, ook voor 's lands middelen en de Schatkist, in de derde fase de bevoegdheden inzake Ontwikkelingssamenwerking, alleszins op het universitaire niveau, hoewel ik pleit voor ontwikkelingssamenwerking *im großen und ganzen*, aan de Gemeenschappen toe te vertrouwen.

Ten tweede moeten, zolang daarover nog geen consensus is bereikt, vermits dit met een ruime meerderheid moet geschieden, alle uitgaven inzake universitaire ontwikkelingssamenwerking worden gegroepeerd — ze zijn dat reeds want er is een eenmalig bedrag ingeschreven, maar dat bedrag is in de begroting niet gearticuleerd — en *a priori* verdeeld tussen de Gemeenschappen. Ik ga hierbij terug naar de oplossing van 1980, naar het protocol of de algemene overeenkomst van 1981 tussen de VLIR en de CIUF en de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking.

Ik verwijs ook naar het regeerakkoord van 30 april 1988. De verdeelsleutel voor de verdeling tussen de Gemeenschappen inzake de universiteiten is vervat in het regeerakkoord. Hier komt dus geen flamingantische of revindicatieve verdeelsleutel uit de bus. Ik citeer, zo orthodox mogelijk, de verdeelsleutel die daarin te vinden is: 57 pct. voor de Nederlandstaligen en 43 pct. voor de Franstaligen. Met deze *a priori* verdeelsleutel kunnen de Belgische universiteiten, naar gelang ze wegens hun aanhorigheid tot een of andere Gemeenschap, een andere opvatting hebben over universitaire ontwikkelingssamenwerking, worden gesubsidieerd volgens een soort trekkingsrecht dat uit deze *a priori* verdeling te voorschijn zou komen. Daarbij hoeft geen politiek te worden gevoerd waarbij bestaande inspanningen worden verminderd, of waarbij de suggestie wordt gedaan dat vanuit de nationale politiek, de inspanningen van bijvoorbeeld de Franstalige universiteiten niet zouden worden gewaardeerd zoals het hoort.

Heren ministers, is mijn dubbele eis, — bij het tweede deel ervan is u onmiddellijk betrokken — inderdaad verenigbaar met uw uitspraak over het voornemen van de regering? Dat zou ik wel graag van u vernemen. Het is providentieel dat de minister van Ontwikkelingssamenwerking deze vergadering kan bijwonen.

Mijnheer de minister van Wetenschapsbeleid, u hebt de bronnen aangehaald waardoor wij konden vinden wat de minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft gezegd. U hebt in uw antwoord zelfs de Eerste minister geciteerd.

Heren ministers, zijn jullie, ten eerste, bereid samen met mij bij de derde fase van de staatshervorming te ijveren voor het toewijzen aan de Gemeenschappen van de bevoegdheid die ik hier langdurig heb toegelicht? Ten tweede, in het onmiddellijke, is de *a priori*-verdeling op basis van de verdeelsleutel in het regeerakkoord identiek met de suggesties die u hebt gedaan?

Instrumenteel zou het kunnen dat die verdeling identiek is wanneer u een gedeelte van de 1,1 miljard bevestigt en het resterende bedrag zo besteedt dat *in globo* aan mijn eis van de *a priori*-verdeling tegemoet wordt gekomen.

Inzake de autonomie van de universiteiten en de universitaire samenwerking op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking is het meer operationeel voor het hele bedrag een *a priori*-verdeling te maken. De vraag is dan of daardoor lopende initiatieven niet worden gesanctioneerd en u daar geen tegenwind zal krijgen. Men zou u kunnen beschuldigen iets af te nemen van de ene om het aan de andere te geven, wat in België zo moeilijk is maar noodzakelijk, vermits de wanverhouding op dat stuk, die ik langdurig heb beschreven, toch algemeen is bekend.

Het is niet de ene of andere geagiteerde flamingant die u dat zegt, maar iemand die zich ervoor inspanst op een objectieve en rechtvaardige wijze, 's lands middelen te doen besteden ten voordele van het voeren van een kwalitatieve politiek. Ik blijf ervan overtuigd dat de politiek die door de Vlaamse universiteiten wordt gevoerd waarbij zij hun inspanningen in de ontwikkelingslanden zelf oriënteren ten behoeve van de aldaar gevestigde universiteiten — waarbij de inspanningen in België zelf geconcentreerd zijn rond post graduaat- en specifieke opleidingsprogramma's — kwalitatief de beste is om aan ontwikkelingssamenwerking te doen.

De accenten die in de andere landen met een grote traditie op het stuk van de universitaire ontwikkelingssamenwerking worden gelegd, zijn juist de accenten die de Vlaamse universiteiten willen leggen, maar die door de structurele aanpak van de Belgische regering onmogelijk worden gemaakt omdat het geld hier altijd opnieuw wordt besteed volgens een wijze die niet in overeenstemming is met hun voorkeur.

Vandaar, mijnheer de minister, en dat is dan mijn slotwoord, de enige uitweg om de schaarse middelen doelmatig en kwalitatief te gebruiken, is ook op dit terrein over te gaan tot federalisering. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, wij zijn uiteraard blij met de nieuwe opties die in het regeerprogramma inzake Wetenschapsbeleid zijn ingeschreven onder meer wat de voorgenomen en noodzakelijke inhaalbeweging en wat de maatschappelijke doelstellingen betreft. Ondertussen is, zoals de heer De Bondt daarnet uitvoerig heeft aangetoond, ook een belangrijk deel van het wetenschappelijk onderzoek gefederaliseerd. De ervaring in de praktijk zal ons de komende jaren moeten aantonen hoe wij in een perfecte samenwerking het noodzakelijk evenwicht kunnen bewaren.

Het wordt meteen ook moeilijker om beleidslijnen aan te geven. Voor de wetgevende macht is het niet zo duidelijk meer. Vooral de parlementaire controle op de besteding van de middelen voor Wetenschapsbeleid wordt zeer moeilijk, zoniet onmogelijk.

Ik zal mijn uiteenzetting wijden aan het inhaalplan, de vorsers, het maatschappelijk onderzoek en de parlementaire controle.

In het nationaal regeerakkoord zijn er inzake het Wetenschapsbeleid twee belangrijke passages: ten eerste, over de nood aan een inhaalbeweging, en, ten tweede, over een grotere coördinatie van het Wetenschapsbeleid.

Mijnheer de minister, met de staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid verdedigt u terecht de noodzaak van een inhaalplan voor wetenschappelijk onderzoek, vooral wat de overheidsinspanning betreft. U verdedigt de noodzaak om de openbare onderzoeksuitgaven te verhogen in gezamenlijk overleg tussen de nationale overheid en de Gewesten en Gemeenschappen.

Voor de begroting 1990 evenals voor de vier daaropvolgende jaren stelt u een verhoging voorop van 2 miljard. Op uw persconferentie van 1 juni jongstleden voegt u er echter aan toe dat dit tevens betekent dat de Gewesten en de Gemeenschappen een budgettaire meeringspanning van 4 miljard per jaar moeten doen.

U motiveert dit als volgt. Twee derde van het horizontaal begrotingsprogramma voor Wetenschapsbeleid werd overgeheveld via de financieringswet naar de Gemeenschappen en de Gewesten. Is dit uitgangspunt wel realistisch en dus haalbaar?

De twee derde van het begrotingsprogramma voor Wetenschapsbeleid bestaan voor een groot gedeelte niet uit *research and development*-kredieten, maar uit werkingskosten voor de universiteiten — vorming en onderwijs — en uit openbare dienstverlening. De «echte» R&D-kredieten werden slechts voor ongeveer de helft overgeheveld naar de Gemeenschappen en de Gewesten. De jaarlijkse stijging die u voorstelt, lijkt me dus overdreven te zijn in vergelijking met de nationale R&D-inhaalinspanning.

Kan u uw doelstellingen en aanbevelingen ter zake verduidelijken, rekening houdend met het strakke budgettaire keurslijf waarmee de Gewesten en de Gemeenschappen in de toekomst worden geconfronteerd? Is u bereid een maximum inspanning op nationaal niveau te bepleiten en daardoor het regeerprogramma uit te voeren? Zal voor de programma's, die in 1989 werden geconcepieerd, rekening worden gehouden met de verhoogde begrotingsmiddelen voor 1990?

Als tweede punt vraag ik speciaal de aandacht voor de nu al vele jaren aanslepende problematiek van de vorsers. Ik heb het genoegen reeds vele jaren aan de besprekingen over het Wetenschapsbeleid in de commissie voor Onderwijs en Wetenschappen deel te nemen. De heer De Bondt kan eveneens getuigen dat wij het geluk hebben gehad in al die jaren en tijdens alle regeringen ministers te krijgen die echt geïnteresseerd waren in het Wetenschapsbeleid en die hun dossiers zeer goed kenden, zoals dat ook nu weer het geval is.

Het is echter opvallend dat eigenlijk al meer dan 15 jaar elk jaar opnieuw het probleem rijst van het zogenaamde statuut van de vorsers. Vooral de toestand aan de universiteiten is zeer dramatisch. Men vindt blijkbaar geen of nog zeer weinig ingenieurs of economen die bereid zijn om aan universitair wetenschappelijk onderzoek te doen, omdat de wedden die worden aangeboden, veel lager liggen dan in de privé-sector, die dus onze beste krachten wegzuigt.

Het is niet onbelangrijk erop te wijzen dat de maatregelen van 1982, meer bepaald het genummerd koninklijk besluit 83 ter zake een erg nefast effect heeft gehad. Het is dus dringend nodig daaraan iets te doen. De werkonzekerheid voor onderzoekers met *research*-contracten is bijzonder prangend. Is het niet hemeltergend in zo'n materie dat een aantal onderzoekers de periode tussen verschillende contracten moeten overbruggen met tijdelijke werkloosheid zonder stempelgeld? Dat is verschrikkelijk. Een inhaalplan heeft weinig zin indien er met de huidige werkvoorwaarden onvoldoende vorsers kunnen worden gevonden.

Mijnheer de minister, ik stel dus opnieuw de vraag of de nationale overheid ter zake geen initiatieven kan nemen in samenwerking met de Gemeenschappen. Kan er bijvoorbeeld niets worden gedaan aan de mobiliteit tussen de universiteiten, het niet-universitair onderwijs, de administratie en de nationale wetenschappelijke instellingen? Zo zouden de vorsers geen overbruggingsperiodes van werkloosheid meer kennen, maar een betrekking op een andere plaats krijgen in afwachting dat zij opnieuw in hun universiteit kunnen worden ingeschakeld.

Ik voeg hier nog een persoonlijke noot aan toe, die echter het louter persoonlijke overstijgt. Ik heb niet begrepen welke bezwaren de minister of de regering kan hebben tegen een extra actie biotechnologie van de bekende professor Montagu, op een wereldberoemd vorser aan de Rijksuniversiteit te Gent, ofwel in een afzonderlijk programma, ofwel in reeds lopende programma's van biowetenschappen, waarin professor Montagu niet is vertegenwoordigd, te laten nemen. Belangrijk is te beseffen dat Frankrijk en de Verenigde Staten bereid zijn om deze Vlaamse beroemdheid over te kopen en dat professor Montagu binnenkort voor zijn onderzoek extra middelen nodig heeft.

Met een beperkt budget en de beperkte slagkracht van een klein land als België moeten wij ervoor zorgen dat het wetenschappelijk onderzoek zelf zoveel mogelijk aan bod komt.

Wat de accenten betreft, stelt de minister in zijn toelichting voorop dat het gezondheidsonderzoek een van de prioriteiten is. Graag vernam ik welke initiatieven de minister in de loop van dit jaar nog zal nemen. Wordt er ook werk gemaakt van een versterkt onderzoeksprogramma in verband met aids, in het licht van de recente internationale conferentie te Montreal?

In zijn aanbevelingen van april 1987 oordeelt de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid dat een onderzoeksprogramma in verband met gezondheidsrisico's noodzakelijk is. Wordt ter zake een initiatief voorbereid?

Ons sociaal zekerheidsstelsel, inzonderheid het RIZIV, kost ons enkele tientallen miljarden per jaar. Wordt rond de gezondheidseconomie ook voorzien in een ernstig beleidsvoorbereidend wetenschappelijk onderzoek? Zijn er ter zake eventueel andere initiatieven in voorbereiding?

België is de vijfde ruimtevaartmogendheid in Europa. Wij nemen deel aan de facultatieve ESA-programma's Ariane, Hermes en Colombus. Bovendien zijn we ook door Airbus betrokken bij de luchtvaart. Kan de minister toelichting geven bij het gevaar van monocultuur inzake ruimte- en luchtvaart in de begroting, dat sommigen menen waar te nemen? Welke internationale engagementen hebben wij ter zake? Wat is de reële R&D-waarde van deze kredieten in vergelijking met andere programma's? Hoe evolueren de kredieten de volgende jaren? Uit het debat ter zake meen ik te hebben begrepen dat wij eerder afremmend moeten optreden op dit gebied.

Een ander aspect dat onze bezorgdheid permanent gaande houdt is het maatschappelijk onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek wordt al te vaak gelijkgesteld met exacte wetenschappen en met technologisch onderzoek. Het sociaal maatschappelijk onderzoek wordt daarbij al vlug vergeten. De regering wil dit op twee manieren verhelpen. Enerzijds is er het grootscheeps programma « maatschappelijk onderzoek » waarvoor 750 miljoen ter beschikking wordt gesteld voor vier jaar. Anderzijds kan de regering in elk programma een sociaal maatschappelijk deel integreren. Het valt toe te juichen dat de staatssecretaris uitdrukkelijk verklaarde groot belang te hechten aan de vereiste dat wetenschappelijk onderzoek, en de technologieën die daaruit voortvloeien, moeten voldoen aan een viertal compatibiliteiten.

Ten eerste, de *human compatibility*, dus steeds aandacht voor de mens en tegen het absolutisme van wetenschap en technologie.

Ten tweede, de *environmental compatibility*, een wetenschappelijke en technologische vooruitgang die ons ecologisch systeem niet schaadt, maar daarentegen oplossingen helpt vinden voor de problemen die wij op dit gebied kennen naar aanleiding van de toepassingen van wetenschappelijk onderzoek of van de resultaten ervan.

Ten derde, *social compatibility*: dit gaat verder dan het gewoon maatschappelijk onderzoek. De burger is immers ook gebruiker van deze technologieën als consument, als werknemer enzovoort. In die zin worden voor maatschappelijk onderzoek begeleidingscomités gepland waarin de potentiële gebruikers uit sociaal-economische milieus hun zeg hebben over de keuze en over de opstarting van het onderzoek, waaraan eveneens de voorwaarde verbonden is dat de resultaten bruikbaar moeten zijn voor deze potentiële gebruikers. Er mag echter geen afbreuk worden gedaan aan fundamenteel of methodologisch onderzoek.

Ten vierde, *international compatibility*, dus het inschrijven in internationale of Europese acties, maar ook een betere samenwerking tussen de landen in het algemeen en tussen Oost en West in het bijzonder.

Dit zijn vier uitgangspunten waarvoor wij permanent aandacht moeten hebben. Ik denk niet dat iemand tegen deze opties zal ingaan. Men moet echter iets verder gaan om de reden die ik tijdens de commissiebesprekingen heb aangehaald. Het verslag kon waarschijnlijk niet zo uitgebreid zijn dat er ook mijn opmerking kon worden in opgenomen. Dit doet echter geen afbreuk aan de waarde van het verslag.

Onlangs bracht de senaatscommissie « Tsjernobyl » een bezoek aan het NIRAS. Wij hadden een uitgebreid en interessant

gesprek met nagenoeg alle verantwoordelijken aldaar. Ik viel er echter van de ene verbazing in de andere. Ik hoorde topfiguren, namelijk ingenieurs en wetenschappers — wellicht de belangrijkste personen uit deze sector — koudweg verklaren dat wij in België voor het onderzoek naar de definitieve verwerking van zowel lichte als zware nucleaire afval, laat staan voor onderzoek over de sloping van de eerste kerncentrales, nog in onze kinderschoenen staan. Volgens hen is dit voor onze onderzoekers en kerneleerden een totaal nieuw terrein.

Deze verklaring die zonder enige schroom of terughoudendheid, meer dan dertig jaar nadat de eerste kerncentrale in België als de oplossing voor het energieprobleem, werd afgelegd, grenst aan het ongelooflijke. Dit belangt over al de partijen heen alle politici aan die opties dienden te nemen op grond van hetgeen de vorsers en geleerden hen hebben voorgesteld.

Dit bewijst precies dat we gelijk hebben elk jaar opnieuw op dit probleem terug te komen. En we zijn daarbij maar de tolk van wat in de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid en in vele sociaal-economische kringen daarover wordt gezegd. Bij elk project voor toegepast wetenschappelijk onderzoek zou een minimum percentage — meestal is dat tien procent — besteed moeten worden aan parallel onderzoek naar de mogelijke menselijke, sociale en ecologische gevolgen van de industriële toepassing van een project. Dit is een absolute noodzaak die men bij onze wetenschappers politiek zou moeten doordrukken.

We zouden zelfs iets verder moeten gaan dan wat onze regering reeds zonder meer heeft beslist. Wetenschappers zijn natuurlijk in de eerste plaats bekommert om de kredieten voor fundamenteel onderzoek en om zo vlug mogelijk tot een industriële toepassing te komen in samenwerking met de privé-sector, zonder zich daarbij zorgen te maken over mogelijke neveneffecten. De burger krijgt pas achteraf de rekening gepresenteerd en hij betaalt twee keer: een keer voor het onderzoek en een keer voor het opruimen van de rommel. Als men de mogelijke neveneffecten beter vooraf zou onderzoeken, vonden sommige onderzoeken geen toepassing. Nu kan dat niet. Nu ploetert men jarenlang voort tot men vaststelt dat men verkeerd zit.

Mijnheer de Voorzitter, ik probeer al jaren soms met andere woorden, soms met ook nieuwe gegevens, duidelijk te maken dat onze bijdrage in het supranationaal wetenschappelijk onderzoek belangrijk is. Er is echter onvoldoende wetenschappelijke *return* voor de inspanning geleverd door de gemeenschap, de overheid en de burger. België verleent zijn medewerking aan verscheidene Europese wetenschappelijke programma's. Hoewel er in het verslag een antwoord, zij het eerder negatief, te bespeuren valt, zouden wij toch graag van de minister vernemen wat het concreet resultaat is van onze inspanning. Wij weten allen dat de huidige *return* hoofdzakelijk van industriële aard is. Dit is uiteraard belangrijk voor de tewerkstelling en natuurlijk ook voor de winst van meestal grote bedrijven. Daarentegen is er bijna geen wetenschappelijke *return* voor de universiteiten die nochtans met de middelen waarover zij beschikken een grote inspanning hebben gedaan om dit allemaal mogelijk te maken. In de commissie heb ik voorbeelden gegeven in verband met Ariane. Ik zal daar dus niet op terugkomen. Ik vind dit punt belangrijk genoeg om er in het beleid terdege rekening mee te houden.

Wij moeten op Europees niveau meewerken aan een supranationaal wetenschappelijk onderzoek. Wij moeten hierbij echter de aandacht vestigen op deze problematiek en eisen dat een deel van de door de overheid geïnvesteerde middelen weerkeert naar de overheid om te worden besteed aan universitair wetenschappelijk onderzoek.

Mijnheer de Voorzitter, il besluit met een ander stokpaardje van mij, namelijk de noodzakelijke parlementaire controle op de aanwending van de middelen voor wetenschappelijk onderzoek. Ik ga ervan uit dat elke beslissing tot het uitvoeren van een project van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek bijna altijd een maatschappelijke keuze inhoudt. Zonder dat men het weet, maakt men vaak op dat ogenblik een fundamentele keuze. Elke regering moet hiervoor aandacht hebben.

Het is echter ook het recht en zelfs de plicht van het Parlement om daarin inzicht te hebben en richtinggevend op te treden.

Dit kan alleen wanneer de controle, zowel op nationaal vlak als op het vlak van de Gemeenschappen en de Gewesten, effectief mogelijk is. De gevolgen van die maatschappijkeuze kunnen erg belangrijk zijn voor alle inwoners van ons land. Ik heb daar reeds op gewezen met concrete voorbeelden. Wij moeten ervoor opletten dat onze schaarse middelen niet worden weggezogen door enkele grote internationale concerns en worden afgewend voor dure, vaak gigantische commerciële doeleinden.

Wij kunnen dit alleen maar wanneer wij niet alleen een goed zicht hebben op de investeringsbeslissing, maar ook op het verder verloop van het onderzoeksprogramma en de gevolgen daarvan. Wij moeten onze rechten ter zake opeisen.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb in de Senaat vaak gepleit voor de herwaardering van onze bevoegdheid inzake wetenschappelijk onderzoek. De heer De Bondt heeft mij hierin steeds gesteund. Wij zijn trouwens ooit van plan geweest om samen een wetsontwerp in te dienen, maar intussen is er zoveel gebeurd. Wij dachten aan het oprichten van een afzonderlijke commissie voor wetenschappelijk onderzoek, die niet alleen om de twee jaar eens de begroting van wetenschappelijk onderzoek zou bespreken, maar permanent de situatie inzake wetenschappelijk onderzoek zou volgen en hiervoor wat meer bevoegdheden en middelen zou krijgen.

De heer De Bondt. — Mijnheer Seeuws, wij kunnen ter zake nog initiatieven nemen. Wij kunnen, bijvoorbeeld, de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap omvormen tot de commissie voor de Wetenschap en het Onderwijs.

De heer Seeuws. — Dat wilde ik juist voorstellen, mijnheer De Bondt. Door de evolutie van het wetenschappelijk onderzoek en de federalisering is het mijns inziens opportuun om de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap haar oorspronkelijke taak terug te geven, zodat weer de nadruk wordt gelegd op het wetenschappelijk onderzoek.

Op nationaal vlak is men bovendien voor onderwijsmateries omzeggens niet meer bevoegd. Er zijn hier geen quaestoren aanwezig en die lezen waarschijnlijk de verslagen van de vergadering niet zo nauwgezet. Daarom durf ik te pleiten voor meer middelen voor die commissie, zodat wij de controle effectief kunnen uitvoeren samen met de bevoegde ministers en staatssecretarissen en in overleg met de Gemeenschappen en de Gewesten.

Mijnheer de Voorzitter, samen met de regering moeten wij onze inspanningen voor wetenschappelijk onderzoek opdrijven, een goede coördinatie ter zake tot stand brengen tussen het nationale niveau en de Gemeenschappen en de Gewesten en een effectieve controle uitoefenen opdat onze inspanningen efficiënt zijn. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Backer.

De heer De Backer. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst dank ik de minister voor de vrij volledige antwoorden op de vragen over het wetenschapsbeleid die vanuit onze fractie werden gesteld. Het is jammer dat wij het verslag en de antwoorden pas nu ontvangen, maar ik schrijf dit toe aan de drukke activiteiten van de jongste dagen in de Senaat.

Enkele beschouwingen zijn hier zeker op hun plaats.

Een eerste beschouwing betreft de structuur, of beter de afwezigheid van structuur, in het onderzoeksbeleid.

Reeds voor de staatshervorming waren de weinige middelen, die in ons land werden besteed aan *research & development*, over te veel departementen, instellingen en programma's versnipperd. Ondanks vaak belangrijke inspanningen van de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid, bleef de coördinatie en zelfs de informatieverzameling en -verstrekking zwak. Is het niet tekenend dat de minister ons naar de minister

van Financiën verwijst om cijfergegevens over de fiscale stimuli voor *research & development* te bekomen?

De structuur van het onderzoeksbeleid is door de regionalisering nog veel ingewikkelder geworden. Om dit te illustreren verwijs ik naar de gedeeltelijke regionalisering van de werkmiddelen van het Instituut voor hygiëne en epidemiologie, terwijl het personeel nationaal blijft.

Hoe kan deze instelling die nochtans belangrijk werk doet, onder meer op het terrein van volksgezondheid en leefmilieu, correct blijven functioneren?

De overheid is genoodzaakt een plejade van formele en informele overlegorganen op te richten, teneinde uit de warboel te raken. Hoe kan men dan verwachten dat een bedrijf dat wenst te investeren in *research & development*, of een vorser die een project wenst in te dienen, hun weg wel vinden?

Er is dus nog belangrijk werk te verrichten om ons onderzoeksbeleid doorzichtig en efficiënt te maken.

Een andere opmerking betreft de verwarde manier waarop nieuwe nationale initiatieven worden aangekondigd.

De minister antwoordt toch wel zeer voorzichtig op de vraag of er nu al dan niet een nieuw impulsprogramma « supergeleiding » wordt gestart. Ondertussen bezoekt staatssecretaris Chevalier de campussen van onze universiteiten en strooit er allerhande beloften rond.

Nog verder is het verhaal rond het nieuwe programma biologie, in *De Standaard* van 22 maart 1989 door staatssecretaris Chevalier met veel trompetgeschal aangekondigd. Uit het antwoord van de minister blijkt echter dat van een nieuw programma thans geen sprake is. Ik verwijs hiervoor naar het verslag (Gedrukt Stuk Senaat 668-2, pagina 39).

Dit incident geeft toch de indruk van gebrek aan coherentie in het gevoerde beleid wat schadelijk is voor het onderzoek. Het is al niet eenvoudig een wetenschappelijke dienst in een universiteit of een onderzoeksinstelling te leiden, maar dat wordt vrijwel onmogelijk als allerhande beloften worden gedaan en verwachtingen worden gecreëerd die vervolgens niet worden ingelost.

Zo zouden de beloofde miljarden van het inhaalplan, waarover collega Seeuws uitvoeriger handelde, uiteindelijk wel eens een hersenschim kunnen blijken, vooral met de huidige toestand van de overheidsfinanciën in het achterhoofd. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Schiltz.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst dank ik de commissie en haar rapporteur voor het zeer overzichtelijke verslag dat bij de beoordeling van de begroting voor Wetenschapsbeleid voor 1989 een nuttige handleiding zal blijken. Ik dank ook de heren De Bondt, Seeuws en De Backer voor de interessante beschouwingen die zij hier vandaag hebben ontwikkeld en waarop ik naar best vermogen zal antwoorden. Alle drie hebben zij uiteraard verwezen naar de nieuwe situatie van het Wetenschapsbeleid in het gefederaliseerde België.

Mijnheer De Backer, dat een federale structuur niet de meest simplistische is zal wel voor eenieder duidelijk zijn. Simplistische structuren zijn zelden democratisch en ze zijn zeker zelden aangepast aan complexe toestanden zoals er in België nu eenmaal zijn. Overal ter wereld stelt men trouwens een tendens vast om van de simplistische Jacobijnse staatsschema's over te stappen naar structuren die beter aan de realiteit kunnen worden aangepast en waarvoor de federale methode blijkbaar beter geschikt is. De prijs die men daarvoor moet betalen is echter zeer veel communicatie, zeer veel informatie en zeer veel coördinatie. Die elementen zijn nu eenmaal eigen aan meer verfijnde mechanismen.

Het regeerakkoord maakt in verband met het Wetenschapsbeleid het voorwerp uit van een delicaat evenwicht. Het antwoord op de vraag hoe en in hoeverre het Wetenschapsbeleid diende

te worden gefederaliseerd, was niet zo duidelijk. Dit heeft veel politiek denkwerk gevraagd, met als uiteindelijk resultaat een wel erg genuanceerde formule, te vinden in artikel 6, paragraaf 3, van de wet van 8 augustus 1988.

Mijnheer Seeuws, u zegde terecht dat de praktijk misschien nog belangrijker zal zijn dan de tekst van de wet. Ik verheer het gevaar dat hierin schuilt niet. De federale loyauteit moet zich hier *de facto* meer doen gevoelen dan zij *de jure* kan worden afgedwongen, met als gevolg parallelle initiatieven, een opbod tussen de centrale overheid en de Gemeenschappen en de Gewesten en het energieverlies daaruit voortspruitend.

Het is een van mijn zorgen te trachten de start van deze nieuwe concepten in optimale voorwaarden te laten verlopen. Ik zal verder zo intens mogelijk de formule van de interministeriële conferentie hanteren. Nu heeft ze een wettelijke basis gekregen, maar ik gebruikte ze eigenlijk al voordien. Door intens overleg met de Gemeenschappen en de Gewesten hoop ik een administratieve traditie te vestigen om in de toekomst energieverlies, overlappingen, en recuperatiebewegingen van de centrale overheid te vermijden.

Mijnheer Seeuws, u hebt terecht gewezen op het inhaalplan en op de verhouding waarin de centrale overheid en de Gemeenschappen en de Gewesten de financiële verantwoordelijkheid moeten dragen.

Er bestaat wel een gevaar. Het is mogelijk dat de Gemeenschappen en de Gewesten, binnen de enveloppes die in de financieringswet zijn ingeschreven en die globaal worden overgedragen, geen grotere prioriteit aan wetenschapsbeleid wensen te geven.

Zo kan ik mij bijvoorbeeld inbeelden dat men in tijden van hoogconjunctuur de kredieten voor toelagen aan bedrijven in het kader van de economische expansie vermindert en die aanwendt voor *research & development*. Dat zou niet zo dwaas zijn. Ik heb echter geen suggesties te doen. Als minister van de centrale regering heb ik de Gemeenschappen en de Gewesten geen lessen te geven. Indien alleen de centrale overheid de kosten voor zo'n inhaalbeweging moet dragen, dan wordt het federale evenwicht vanzelfsprekend verstoord.

Die grotere nationale budgetten zijn bestemd voor nationale initiatieven. Tenzij men ze inhoudelijk zeer correct inpast, kan dat opnieuw leiden tot het onder de voet lopen van de Gemeenschappen en de Gewesten zoals wij dat in de periode 1980-1988 vaak hebben meegemaakt. Het is dus een zeer delicate operatie. Bestendig en vertrouwvol overleg met de Gemeenschappen en de Gewesten is de *conditio sine qua non* om ze tot een goed einde te brengen.

Ik hoef niet te zeggen dat het inhaalplan, dat ik samen met de staatssecretaris heb uitgewerkt een correcte vertaling is van het regeerakkoord. Ik kan er echter niet omheen u mede te delen dat wij de komende weken voor een bijzonder moeilijke opgave staan. Er zullen politieke keuzen gemaakt moeten worden om prioriteiten te bepalen. Het zal niet eenvoudig zijn. In elk geval zal ik samen met de staatssecretaris de correcte uitvoering van het regeerakkoord krachtig verdedigen in het kader van de budgettaire mogelijkheden en de arbitrages die zullen moeten geschieden.

De heer De Bondt heeft een vrij uitvoerig, zowel historisch als actueel interessant betoog gehouden. Hij moet mij niet overtuigen van de wenselijkheid, inzake ontwikkelingssamenwerking de Gemeenschappen en de Gewesten grotere bevoegdheid te geven. Hij weet ook dat bij de regeringsonderhandelingen degenen die het maximale federaal standpunt innemen het niet hebben gehaald. De politieke discussie ter zake is uitgemond in de tekst die men kent. Men mag het echter niet voorstellen alsof langs Vlaamse zijde iedereen gewonnen was voor de federalisering van de ontwikkelingssamenwerking en dat men aan de andere kant er anders over dacht. De scheidingslijn viel hier niet samen met de breuklijn van de gewone communautaire tegenstellingen.

De heer De Bondt. — Dat heb ik niet gezegd.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — U heeft dat inderdaad niet gezegd, maar ik wou daar toch even de aandacht op vestigen.

U vroeg of dit in de derde fase van de staatshervorming niet opnieuw kan worden besproken. Dat is mogelijk, maar dan moet men daarvoor wel een voldoende ruime politieke basis vinden. Indien uw partij een krachtig initiatief zou nemen, dan zitten wij reeds op dezelfde golfengte. Ik kan enkel vaststellen dat *rebus sic stantibus* dit standpunt het niet heeft gehaald.

De heer De Bondt. — Ik heb hier het standpunt van mijn partij verkondigd.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Ik hoop dat dit ook zal blijken.

Uw historische uiteenzetting betreffende de kredieten voor Wetenschapsbeleid en Ontwikkelingssamenwerking zal ongetwijfeld juist zijn. Het zou echter een wonder zijn mochten wij op een jaar alles kunnen doen wat de jongste zeven jaar niet is gebeurd. Die discussie zet u trouwens beter verder met mijn collega Geens. Ik ben immers minister van Begroting en Wetenschapsbeleid en niet van Ontwikkelingssamenwerking.

Over de problematiek in de verscheidene onderdelen van de horizontale begroting Wetenschapsbeleid beschik ik niet over een rechtstreekse bevoegdheid. De verschillende ministers zijn elk voor hun deel van de begroting bevoegd en verantwoordelijk. Ik kan u enkel mededelen dat collega Geens in elk geval een reële inhaalbeweging op gang heeft gebracht.

De vraag rijst overigens wat de snelste weg geweest zou zijn om het evenwicht te herstellen. Indien men de inhaalbeweging had gefederaliseerd en in de globale enveloppe van de financieringswet had gestoken zou men op de tien jaar van de overgangsfase tot een evenwicht gekomen zijn volgens de verdeelsleutel van de inkomsten van de personenbelasting. Dit is niet gebeurd om de reden die ik zoeven heb aangehaald. Theoretisch bestaat de mogelijkheid om het sneller te doen. Er is echter een bijzonder aspect aan verbonden, namelijk dat deze kredieten nauw verbonden zijn met de activiteiten die de universiteiten aan de dag leggen of wensen te leggen.

De politieke overheid heeft de universiteiten geen instructies te geven. Ik beweer niet dat wij ons moeten beperken tot louter passief registreren. Het toepassen van automatische verdeelsleutels kan slechts gebeuren indien de universitaire wereld volgt. Een groot gedeelte van deze kredieten worden via deze kanalen besteed.

Ik nodig u uit het gesprek in dit verband met collega Geens voort te zetten.

De heer De Bondt. — U heeft twee portefeuilles, mijnheer de minister. Met de portefeuille «Begroting» zou u uw collega van Ontwikkelingssamenwerking kunnen helpen. Hij zou uit de middelen bestemd om de 0,7 pct. in termen van BNP te bereiken kunnen putten om een correctie aan te brengen, maar daarvoor is hij afhankelijk van de mogelijkheden die u kan scheppen via de andere portefeuille.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Hij is afhankelijk van de mogelijkheden die na de voorstellen van de minister van Begroting in het begrotingsconclaaf door de regering worden aanvaard.

De heer De Bondt. — U mag uw mogelijkheden niet minimaliseren.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Ik kan slechts antwoorden wat ik zoeven voor Wetenschapsbeleid heb verklaard. Als minister van Begroting verdedig ik met overtuiging het respecteren van het regeerakkoord, dus ook van de inhaalbewegingen die erin zijn opgenomen.

Het is overdreven een dergelijk manicheïsme aan de dag te leggen en te doen alsof dit apart kan worden bekeken zonder de algemene begrotingssamenhang in het oog te houden.

Mijnheer Seeuws, het probleem van de vorsers valt in hoofdzaak onder de bevoegdheid van de Gemeenschappen. De centrale administratie van Wetenschapsbeleid kan er iets doen omdat ze werkt met een beperkt aantal statutaire ambtenaren en met vele contractuelen. Dit spreekt vanzelf gezien de materie. Bijgevolg kan de administratie, in de mate van het mogelijke, worden gebruikt om verdienstelijke vorsers, waarvan de loopbaan dreigt te worden onderbroken, te helpen, hoewel de mogelijkheden niet onuitputtelijk zijn. Op die manier kan een zekere continuïteit worden verzekerd.

Ik hoef u niet te zeggen dat wij worden geconfronteerd met de gevolgen van de universitaire politiek van het verleden. Door een explosieve ontwikkeling en het bijna gelijktijdig aanwerven van veel wetenschappelijk personeel in alle graden — professoren, docenten, assistenten — was er gedurende lange tijd een « fysieke » aanwervingsstop in de universiteiten. Nu begint er beweging in te komen. De eerste lichting van de universitaire expansie bereikt stilaan de pensioengerechtigde leeftijd. De vorige periode was lastig voor bekwame jonge wetenschapslui. Dat zal wellicht nog enkele jaren zo blijven. Door die evolutie zal de toekomst automatisch progressieve verbetering, kansen en mogelijkheden voor jonge vorsers bieden.

Het is helemaal niet mijn bedoeling een polemiek te openen over het gezondheidsonderzoek. De Gemeenschappen zullen zinvolle vragen naar overkoepelende programma's stellen. Naarmate wij ons kunnen inschakelen in internationale initiatieven, zal ik er de nodige aandacht aan besteden. Ik wil alleen vermijden dat de nationale overheid, omdat sommige materies goed in de markt liggen, in plaats van « suppletief » op te treden, volgens de federale logica, van meet af aan de Gemeenschappen een programma zal opleggen. Dit is een *test case* voor de juiste benadering van de verhouding tussen de Gemeenschappen en de Gewesten en de centrale Staat. Ik verwacht overigens dat de Gemeenschappen vragen zullen stellen. Op de eerste ministeriële conferentie die hopelijk nog in de maand juli zal plaatsvinden, zullen wij dit punt op de agenda plaatsen voor bespreking met de Gemeenschappen en de Gewesten.

De heer Seeuws. — Mijnheer de minister, dit is toch een van de materies waarvoor men niet alleen mag verwachten, maar moet eisen, dat er een coördinatie komt. Alleen u als nationaal minister, is bekwaam om het probleem van de coördinatie tussen Gemeenschappen en Gewesten op te lossen. Zij zullen immers initiatieven nemen, maar daarover niet noodzakelijk met elkaar contact opnemen. Dit is een te belangrijk probleem om het alleen in teksten en slogans aan bod te laten komen, wat ik tot nu toe helaas heb moeten vaststellen.

Ik meen dus dat de nationale overheid een coördinerende rol moet spelen.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — De gesprekken waarover ik het had, moeten tot een goede afspraak leiden. Ik denk overigens dat wij nederig moeten zijn. Indien er een probleem is dat bijna wereldwijd en zeker continentaal moet worden aangepakt, dan is het dit wel. Over de rol van iedere geleding op haar niveau wil ik besprekingen met de Gemeenschappen voeren.

Besteden wij niet te veel aan de ruimtevaart? U weet dat onze bijdrage in de komende jaren naar 5 miljard zal stijgen en dan weer langzaam zal dalen, tenzij er nieuwe programma's komen. Ik weet dat dit domein op de rand tussen wetenschappelijk onderzoek en produktontwikkeling ligt. Toch is het werkelijk een domein van de spits technologie. Hoewel ik een verwoed tegenstander ben van het camoufleren van industriële ontwikkeling met kredieten van Wetenschapsbeleid, wat in het verleden meermaals is gebeurd, wil ik toch voorzichtig zijn. De ruimtevaart is wellicht een van de weinige domeinen van de spits tech-

nologie waarop ons land, ingevolge vroeger genomen opties, merkbaar aanwezig is, op internationaal vlak een goede reputatie geniet en enige invloed kan uitoefenen in een internationale organisatie als de ESA. Dat kunnen wij niet altijd zeggen.

Ik aarzel dus om deze positie te verzwakken vanuit principieel theoretische beschouwingen, die overigens terecht kunnen zijn. De toegang tot internationale programma's voor zeer bekwame Belgische vorsers in het toegepast onderzoek is niet zo gemakkelijk. Wij hebben nu een geprivilegieerd kanaal en ik wil dit niet graag afgrendelen of vernauwen. Het onevenwicht in de besteding van de financiële middelen springt inderdaad in het oog, maar dat kan een tijdelijke situatie zijn. Als wij in de komende jaren het inhaalplan kunnen realiseren, zal een beter evenwicht ontstaan. We moeten dus voorzichtig zijn en niet te vlug beslissen. Dit is mijn conclusie uit de vrij grondige contacten met Belgen in de ESA en met de diensten.

Niets belet het Parlement echter een meer grondige en gedetailleerde discussie te voeren, liefst in de commissie, want er zijn ook delicate aspecten aan verbonden. Andere landen kijken nogal begerig uit naar bepaalde taken die België in ESA-verband vervult, om ze ons afhandig te maken. Wij moeten dus behoedzaam zijn.

Ik dank de heer Seeuws voor zijn opmerking inzake het maatschappelijk aspect van het wetenschappelijk onderzoek, waarbij hij aanstipte dat de staatssecretaris en ikzelf daaraan als enigen sinds lang een bijzondere aandacht besteden. De wens om aan iedere onderzoeksoverdracht van enig belang een soort parallel deel toe te voegen, is natuurlijk een zeer aantrekkelijk intellectueel schema. Voor sommige zaken is het aangewezen, maar we moeten toch voorzichtig zijn hiervan een algemene regel te maken, om een geforceerde uitgave van middelen te voorkomen.

In de voorbeelden die u heeft geciteerd hebt u natuurlijk gelijk. Voor het nucleair onderzoek zonder de implementatie op alle andere gebieden betalen wij nu de tol. Wanneer het echter gaat om zuiver wetenschappelijk onderzoek mag dit niet gebeuren. Zuiver wetenschappelijk onderzoek moet waardenvrij blijven. Het is immers het cenakel van het laboratorium of van de studiekamer van de wetenschapsman. Wanneer men naar toepassing en naar ontwikkeling naar buitenuit overstapt dan komen de maatschappelijke, de sociale, de internationale en de humane gevolgen uiteraard aan bod.

De heer Seeuws. — Het zou trouwens een middel zijn, mijnheer de minister, om de menswetenschappen opnieuw beter aan bod te laten komen in ons gehele bestel. Dit ontbreekt volgens mij ook in de Senaat.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — U heeft gelijk, mijnheer Seeuws, het ontbreekt niet alleen in het Parlement. Wanneer wij ons noodprogramma « beleidsondersteunend onderzoek » hebben gelanceerd om de universiteiten onmiddellijk een sein te kunnen geven dat de sociologen, de politologen en anderen niet moesten wanhopen want dat zuurstof zou worden geboden aan die onderdelen die het zo moeilijk hebben, werd er ook in de regering daarover heel wat uitleg gevraagd. Daar bestaat immers ook de spontane neiging bravo en hoera te roepen als het over de chemie, de fysica of de medische wetenschappen gaat. Maar zodra over de maatschappijwetenschappen of de menswetenschappen wordt gesproken, komen ironische glimlachjes te voor-
schijn.

De heer De Bondt. — Daar kan iedereen over meespreken.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Dat denkt men toch, mijnheer De Bondt. Het is zoals in de partijen als men het over de propaganda heeft; daar kan ook iedereen over meepraten.

Wij hebben het « beleidsondersteunend onderzoek » door het structureel programma « maatschappelijk onderzoek » laten volgen om het een meer solide basis te geven. Uw suggestie is nuttig om, meer dan in het verleden, bij belangrijke onderzoeksprogramma's die het terrein van het zuiver fundamenteel onderzoek verlaten ervoor te zorgen dat de implementatie onmiddellijk wordt bekeken. Ik denk bijvoorbeeld aan het programma *super computing*. In dat verband moet wellicht parallel een bepaalde opdracht kunnen worden geformuleerd. Ik zal dit door mijn diensten laten bekijken.

De heer Seeuws. — Mijnheer de minister, het beleidsondersteunend onderzoek is zeker nuttig voor de universiteiten. Zou het echter ook niet nuttig zijn nu reeds vragen te stellen over de toekomstige computeranalfabeten? Nu zijn de analfabeten enkel analfabeet op het vlak van het lezen en het schrijven. Morgen komt de problematiek van het computeranalfabetisme voor een aantal personen ongetwijfeld aan de orde. Men zou dit nu reeds perfect kunnen onderzoeken.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer Seeuws, in dit verband maak ik de reflectie dat deze problematiek sterk is verweven met onderzoek en vorming. De algemene maatschappelijke vertrouwde met het computergebeuren is hoofdzakelijk de taak van de Gemeenschappen. Wanneer ik spreek over *super computing* denk ik veeleer aan de vrij belangrijke fenomenen van machtsconcentratie, de beïnvloeding van de besluitvorming, het monopolie van kennis en dergelijke zaken die trouwens voor het bestaan van een staat als dusdanig niet onbelangrijk zijn.

Enkele woorden over de parlementaire controle op de aanwending. De begrotingsprocedure wordt hervormd. De Kamercommissie heeft zonet de tekst, die door de Senaat werd gewijzigd, aangenomen. Er zal over deze tekst in de plenaire vergadering van de Kamer van donderdag eerstkomend worden gestemd. In afwachting van de derde fase van de staatshervorming en van de nieuwe werkverdeling tussen de assemblees zal het Parlement met deze nieuwe procedure de gelegenheid krijgen om vóór de aanvang van het begrotingsjaar de administratieve begrotingen van de departementen — die erg gedetailleerd zullen zijn — nauwgezet te bestuderen. Het Parlement zal daarover zijn goed- of afkeuring kunnen laten blijken. Er is in een sanctie voorzien voor de ministers die niet vóór nieuwjaar hun administratieve begroting hebben ingediend. Zij zullen daardoor in een streng keurslijf zitten. Daardoor zal het voor iedere minister oninteressant zijn om zijn begroting niet vóór nieuwjaar bij het Parlement in te dienen. Dat zal de parlementsleden de gelegenheid bieden om een veel directere greep op de begrotingen te krijgen.

De heer De Bondt. — Geldt dit voor het begrotingsjaar 1990?

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Dit geldt inderdaad voor het begrotingsjaar 1990, mijnheer De Bondt.

De ministers die de administratieve begroting van hun departement voor het jaar 1990 niet vóór nieuwjaar in het Parlement hebben ingediend, zullen in een zeer lastig korset geregen worden. Zij zullen bovendien geen vastleggingen op gesplitste kredieten meer kunnen krijgen, wat wel de meest krasse incentive is om hen ertoe aan te zetten hun begroting op tijd in te dienen. Wat dat betreft, zullen er dus ongetwijfeld meer mogelijkheden voor het Parlement zijn.

De heer De Bondt heeft daarop ingespeeld en gezegd dat het beter zou zijn voor Wetenschapsbeleid en Onderwijs de volgorde om te keren. Dat is correct. U weet dat het oorspronkelijk regeerakkoord met het oog op een beter overzicht van wat de centrale overheid in die domeinen nog doet, stelde dat Wetenschapsbeleid, de Nationale Wetenschappelijke Instellingen en de restbevoegdheden van Onderwijs onder de bevoegdheid van één minister zouden worden gebracht.

De politieke besprekingen die op het regeerakkoord volgden en die op de structuur van de regering betrekking hadden, hebben die bedoeling doorkruist. Bij een volgende regeringsvorming kan naar die gezonde formule worden overgestapt. Dit zou in grote mate de mogelijkheden van het Parlement om beleidsbeïnvloedend op te treden in deze sector, vergroten.

Ik dank u allen voor uw belangstelling voor deze begroting en vraag u met vertrouwen ze goed te keuren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Aangezien niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de budgettaire gegevens over de kredieten « Wetenschapsbeleid », verklaar ik deze bespreking voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des données budgétaires relatives aux crédits « Politique scientifique », je la déclare close.

Ik stel voor onze werkzaamheden te onderbreken.

Je vous propose d'interrompre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

De Senaat vergadert opnieuw vanmiddag, te 14 uur.

Le Sénat se réunira cet après-midi, à 14 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 11 h 50 m.*)

(*La séance est levée à 11 h 50 m.*)